

نقش تجربه با واسطه و تجربه محیطی در آموزش معماری معاصر ایران

(بررسی موردی دانشجویان دانشگاه تهران و دانشگاه آزاد اسلامی تهران در سال ۸۶-۸۵)

سید غلامرضا اسلامی^{*۱}

غلامحسین معماریان^۲

پریسا علیمحمدی^۳

Parisa.Alimohammadi_56@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۸۷/۵/۲۳

تاریخ دریافت: ۸۶/۱۲/۱۴

چکیده

از نتایج مدرنیته در دنیای امروز حضور قدرتمند رسانه ها در زندگی هر روزه انسان است. متفکرین از زوایای گوناگون به این مساله نگرسته و موضوعی که بیشتر آن ها با آن هم عقیده هستند، تأثیری است که رسانه ها بر انسان می گذارند. این اثر و تجربه حاصل از آن که تجربه ای با واسطه است، به دلیل ماهیت سریع و انبوه اطلاعات در رسانه ها کمتر همه جانبه و عمیق قلمداد شده و تجربه مستقیم از محیط را نیز کاهش می دهد.

این امر در عرصه معماری که شکل دهنده رابطه انسان و محیط است بسیار اهمیت می یابد و در اولین مرحله متأثر از آموزش آن است. معماری کنونی که با بینشی جهانی و فرا منطقه ای مواجه است؛ با چالش هایی در زمینه ی سنت و مدرنیته در ایران، در سیستم آموزش آن نیز تفاوت های بنیادی و جبری زیادی با گذشته دارد و رسانه ها به دلیل سرعت، سهولت و هزینه کم دسترسی و همچنین جذابیتشان، در مقیاس وسیعی توسط دانشجویان به کار می روند. از اینرو این تحقیق با توجه به این پرسش اصلی شکل گرفته است که: "رسانه ها چه نقشی در آموزش معماری و تجربه ی محیطی دانشجویان امروز ایران داشته اند؟"

بر این اساس در بررسی و نظر سنجی انجام شده از ۲۵۰ نفر از دانشجویان دو دانشگاه تهران و آزاد اسلامی تهران در سال ۸۵-۸۶، می توان دید که بخش عمده ای از شناخت معماری آن ها از طریق واسطه ها حاصل می شود. این شناخت از طرفی به دلیل عدم احاطه کامل به روند یک اثر و مبانی فلسفی و مسایل اجتماعی/فرهنگی بستر آن، در مواردی سطحی و ظاهری است و از طرف دیگر باعث می شود که تجربه محیطی ضعیف گشته و مفید و موثر واقع نگردد.

واژه های کلیدی: تجربه مستقیم، ارتباط، رسانه، تجربه با واسطه.

۱- دانشیار، دانشکده هنرهای زیبا، دانشگاه تهران* (مسئول مکاتبات).

۲- دانشیار، دانشکده معماری، دانشگاه علم و صنعت

۳- دکتری معماری دانشکده معماری و شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی

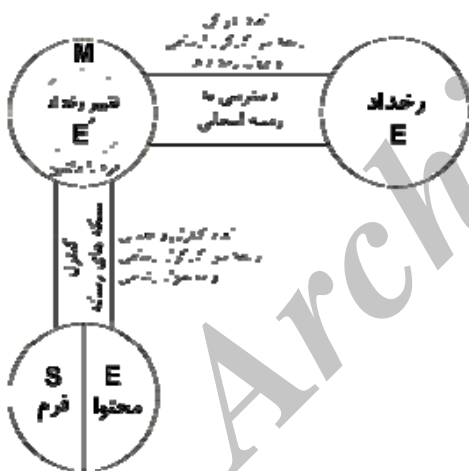
مقدمه

و طبقه بندی نقش های اجتماعی ارتباطات که برای نخستین بار از سوی هارولد لاسول^۶، صورت گرفت، سه نقش اساسی نظارت بر محیط (نقش خبری)، ایجاد و توسعه همبستگی های اجتماعی (نقش تشریحی) و انتقال میراث فرهنگی (نقش آموزشی) برای وسایل ارتباط جمعی بیان شده و بعدها نقش سرگرمی نیز به آن اضافه گشت. (۵)

تأثیر = به چه کسی (مخاطب یا شنونده) → کانال (با واسطه) → چه چیز (پیام) → چه کسی (سخنران)

نمودار ۱- مدل ارتباطی لاسول در ۱۹۴۸ (۷)

پس از آن تعاریف و مدل های مختلف ارتباطی شکل گرفت مانند مدل عمومی جورج گرینر در سال ۱۹۵۶ میلادی، که در آن یک رخداد توسط یک عامل واسط (یک فرد یا یک ماشین) به گیرنده می رسد و در این روند محتوای اولیه، فرم جدیدی پیدا می کند. (۸)

نمودار ۲- مدل ارتباطی گرینر در ۱۹۵۶ (۹)

پست مدرنیسم با حذف نخبه گرایی، فرهنگ عامه پسند را بسط داد، فرهنگی متنوع و التقاطی که در آن دایره نفوذ و قدرت رسانه ها و تبلیغات و بت وارگی کالاها، بسیار گسترده گردد (۳).

با توجه به این که نارسایی های انسانی و زیست محیطی امروز می توانند ریشه های آموزشی داشته باشند (۱) و در راستای فرضیه اصلی که امروزه در عرصه ی معماری ایران، رسانه به عامل جهت دهی دانشجویان تبدیل شده و تجربه محیطی نتوانسته جایگاه مناسبی در تلفیق با آن داشته باشد؛ در این مقاله نقش و تاثیر رسانه (واسطه) در تقابل با تجربه مستقیم در معماری برای دانشجویان مورد مطالعه قرار گرفته که هدف از آن شناخت چگونگی و ابعاد تاثیر تجربه با واسطه، دلایل نیاز به بازخوانی نقش تجربه محیطی و تلفیق شیوه های کسب تجربه با واسطه و بی واسطه (مستقیم) است. تجربه مستقیم^۱ مانند آشنایی با یک کشور از طریق قدم زدن در خیابان های آن، خواندن اشعار شاعرانش، خوردن غذاهایش، کار کردن در آن و... است. تجربه ی باواسطه، خوانش اطلاعات رمزگذاری شده ی نمادین مثل مشاهده ی فیلم یا خواندن کتاب است، یعنی اطلاعاتی که به وسیله یک رسانه^۲ (یک واسطه) منتقل می شوند. طبق تعریف رسانه ابزاری است که کارکرد ارتباطی^۳ دارد و «ارتباط^۴ عبارتست از فراگرد انتقال پیام، از سوی فرستنده برای گیرنده، مشروط بر آن که در گیرنده پیام مشابهت معنی با معنی مورد نظر فرستنده پیام ایجاد شود» (۵). از آن جا که تجربه ی مستقیم در مواردی با دشواری، وقت گیری یا صرف هزینه همراه است؛ امروزه یادگیری به وسیله نظام های نمادین به سریع ترین وجه جانشین تجربه مستقیم در آموزش رسمی شده است. (۴)

طی جنگ جهانی دوم، تمام شکل های ارتباط، برای تبلیغات سیاسی و جنگ روانی، جنبه ی حیاتی یافته و ارتباط به عنوان [عامل] اغواگر و موثر^۵ به صورت مفهوم حاکم درآمد. پس از آن ارتباط به عنوان "انتقال اطلاعات" و ارتباط به عنوان "اقناع کننده و عامل موثر" به صورت دو گرایش مهم ارتباطی در فعالیت ها و تحقیقات تخصصی دنبال شد. در تعریف

1 -Direct Experience

2 -Medium

3 -Communicative Function

4 -Communication

5 -Persuasion

6-Harold Lasswell in "The structure and function of communication in society" L.Brynsol (ed),The Communication of Ideas, New York: Harper,1948

و از طرف دیگر، این گونه می انگارد که خود بانی آن ایده اولوژی است. (۱۳)

- **اسطوره شناسی**^۶ (**معنا**^۷ و **دلالت**^۸) : معنا، یک دال یا تصویر و محتوای آن است. دلالت دومین نظام مدلولی [مفهومی] است که به نظام اولیه دال و مدلول، پیوند می خورد. چنان که دلالت **رُز سرخ** مفهومی احساسی و عاشقانه است. این دومین نظام از فرهنگ می آید و نیازمند دانشی از ارزش ها و اعتقادات فرهنگی است و ایده اولوژیکی را شکل داده که وابسته به «**اسطوره**»^۹ جامعه است (۱۳).

تجزیه و تحلیل معنایی - شکلی^{۱۰} به عنوان روشی برگرفته از این نظام ها جهت نقد علمی رسانه ها به کار می رود.

- **بینامتنیت**^{۱۱} : بر اساس دیدگاه بینامتنی، هر متنی ترکیبی موزاییکی از نقل قول ها از دیگر متون مآخذ است (۱۲) که برای مخاطبین در دو جهت افقی^{۱۲} و عمودی^{۱۳} معنا پیدا می کند. در جهت عمودی، بینامتنی از میان عواملی چون ژانر^{۱۴}، و محتوی^{۱۵}، شکل می گیرد و جهت گیری افقی، اشاره به موضوعات و روش های پیرامونی دارد که تحت عنوان متن های درجه دو^{۱۶}، تبلیغات، پوسترها و ... را در بر می گیرد (۱۳).

- **دهکده جهانی**^{۱۸} : رسانه ها همانند یک سیستم عصبی الکترونیک^{۱۹} با سرعت بسیار، کل سیاره را بهم پیوند می دهند. (۱۴). این گونه رسانه، پیام است^{۲۰} زیرا این رسانه است که فرم

تجربه گرایی حدود سه دهه از اواسط ۱۹۲۰ تا اواخر ۱۹۵۰ تنها زمینه ی تحقیق درباره رسانه ها و " فاقد نظریه"^۱ بود و دوگانه^۲ پرسشنامه- مصاحبه را به وجود آورد که در بسیاری از تحقیقات اجتناب ناپذیر و الزامی است. (۱۱) با تحولات جهانی و گسترش رسانه ها، از دیدگاه های مختلف، نظریاتی نیز در این حیطه مطرح شد؛ که اهم آن ها عبارتند از:

- از دیدگاه **تطبیقی اجتماعی**، نظریه سلطه از Antonio Gramsci و نظریه واخواسته از Louis Althusser
- از دیدگاه **نشانه شناسی**^۳، اسطوره شناسی از Roland Barthes و بینامتنیت از John - Julia Kristeva
- از دیدگاه **نظریه پردازان رسانه ها**، دهکده جهانی از Marshall McLuhan و وانمایی و فرا واقعیت از Jean Baudrillard
- از دیدگاه **تحلیلی اجتماعی**، تجربه با واسطه از Anthony Giddens و دگرگونی نحوه دید و صمیمیت از راه دور John Brookshire
- **سلطه**^۴ : اگر قدرت حاکم بتواند، توده ها را به همراهی با ارزش های اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی خود، ترغیب کند، آنگاه موضع غالب یا «**سلطه**» او تضمین می شود (۱۲). رسانه عامل این سلطه است.

- **واخواسته**^۵ : رسانه از مخاطب می خواهد که به خواست خویش از میان موارد آن انتخاب و مصرف کند. در نتیجه این واخواسته، فرد از طرفی تحت تسلط یک ایده اولوژی قرار گرفته

- 6 - Mythology
- 7 - Denotation
- 8 - Connotation
- 9 - Myth
- 10- Meaning- Form Analysis
- 11- Intertextuality
- 12- Vertical
- 13- Horizontal
- 14 -Genre
- 15 -Character
- 16 -Content
- 17 -Secondary Texts
- 18 - Global Village
- 19 - electronic nervous system
- 20 - The Medium is the message

1 -Theory-Less

2 -DUO

۳- Semiotic شکل گرفته توسط زبانشناس سویسی، فردینان دو سوسور و فیلسوف آمریکایی چارلز پیرس

4 - Hegemony

۵- Interpellation واژه ی **واخواسته**، بدلیل عدم دریافت ترجمه ی مناسب، توسط نگارنده بکار برده شده است.

مرادی انجام می پذیرفت. استادکار ماهر و ورزیده سال ها با شاگردان خود به طور مستقیم و بدون واسطه در متن جامعه و مردم کوچه و بازار کار می کرد و شاگرد به مرور با دریافت این تجربه محیطی با یک معماری آشنا با مسایل و تنگنا های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و اقلیمی تربیت شده و در همین راستا به بلوغ تخصصی خود می رسید. ولی از حدود سال ۱۳۱۸ ه.ش. با تاسیس دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران شیوه نوینی در شناخت معماری به ظهور رسید (۲۳) و تجربه معماری وارد عرصه هایی با نقش آفرینی واسطه ها گردید.

روش تحقیق

این تحقیق یک تحقیق موردی است که نقش رسانه را در زمینه آموزش معماری مورد بررسی قرار می دهد. دانشگاه تهران اولین دانشگاه تأسیس شده در ایران، با سابقه ای طولانی در تجربه سیستم های آموزشی معماری است و می توان گفت دانشگاه آزاد اسلامی، جوانترین آن می باشد. این امر عامل اصلی انتخاب دو دانشگاه مذکور در تهران به عنوان جامعه آماری و نظریات و آثار دانشجویان آن ها به عنوان مورد مطالعاتی بوده است.

روش تحقیق در این جا روش پیمایشی^۸ است. در این روش که در تحقیقات رسانه ای نیز سابقه ای طولانی دارد؛ معمول ترین و مناسب ترین ابزار پرسشنامه^۹ است که از طریق آن می توان دامنه وسیعی از نتایج مستند را در زمان کوتاهی از گروه های مختلف سنی و اجتماعی به دست آورد.

از آن جا که برای معناداری و تحلیل نتایج تطبیقی می بایست در هر بخش از جامعه آماری، نسبت نمونه ها به کل جمعیت، درصدی مشخص و با هم برابر باشند، به نسبت جمعیت دو دانشگاه، ۱۰۰ دانشجویان از دانشگاه تهران و ۱۵۰ دانشجویان از دانشگاه آزاد اسلامی به پرسش های مطرح شده، پاسخ دادند. (تعداد دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه تهران در هنگام سنجش، حدود ۷۰۰ نفر و تعداد آن ها در

و مقیاس اعمال و اجتماعات انسانی را شکل داده و کنترل می کند (۱۵).

- **وانمایی^۱ و فرا واقعیت^۲**: وانمودن یعنی تظاهر به داشتن نداشتن ها که حقیقت را می بلعد و فریبندگی^۳ را به همراه دارد. (۱۶) در دنیای امروز با وجود رسانه ها چنان افزایش یافته که تاثیرات آن بزرگتر از قدرت واقعیت است (۱۷).

- **تجربه با واسطه^۴**: تجربه کسب شده از طریق رسانه ها که با آن جداسازی زمانی و فضایی نسبت به گذشته روز به روز بیشتر گردیده است و تاثیر چسبانه ای^۵ (کولاژ) و ورود سرزده رویدادهای دور دست به دنیای ذهنی و فکری مردم (قلب واقعیت) (۱۸)، دگرگونی در نحوه دید^۶ و صمیمیت از راه دور^۷ را به همراه دارد (۱۹).

با توجه به ویژگی و خصوصیات، دو اثر و کارکرد عمده رسانه ها در زمینه آموزشی اطلاع رسانی و پرورش مهارت های ذهنی است که در آن اهمیت اصلی را نظام های نمادی دارند، نه تکنولوژی های انتقال (۴). در صورتی که در ایران که امروزه در بسیاری حوزه های هنر، ادبیات، علم، فلسفه و حتی معماری، در مرتبه مصرف کننده و نه تولید کننده جهانی قرار گرفته است، در نظام آموزشی بیشتر جنبه صنعتی و اطلاع رسانی رسانه ها مدنظر است تا نظام های نمادین و ویژگی های ذاتی آن ها.

برخی معتقدند معماری امروز ایران فاجعه ای واقعی است که علاوه بر پاشیدگی فضای شهری، بیانگر واقعیت جدی تر و وخیم تر بوده یعنی از پاشیدگی فضای ذهنی حکایت دارد. (۲۲) در شناخت و آموزش معماری سنتی ایران در گذشته، انتقال اطلاعات و مفاهیم به صورت سینه به سینه و میردی و

1 - Simulation

2 - Hyper reality

3 - Seduction

۴ - Mediated Experience مفهومی است که توسط آنتونی

گیدنز در علوم اجتماعی و جامعه شناسی، مطرح گردیده و بر گرفته از نظریه ساخت یابی Structuration اوست که نظریه ای جدید با رویکردی به مفهوم ساخت می باشد.

5 - Collage Effect

6 - The Transformation of Visibility

7 - Intimacy at a Distance

8 - Survey Analysis

9- Questionnaire

فضای مستقیم و حد آشنایی با آن- پرداختن به مطالب نوشتاری - کمبود و نارسایی ها در آموزش در این زمینه ها شناخت دانشجویان معماری و دو حیطه تجربه آن ها (باواسطه و محیطی مستقیم) به طور غیر مستقیم مورد تحلیل واقع شد.

نتایج کمی حاصل از پرسشنامه ها به شیوه آماری در جداول و نمودارهایی تنظیم گردیده و از آن درصدگیری شده است. (می تواند جهت مقایسه ی تطبیقی نیز به کار رود). به علاوه میانگین نتایج دو دانشگاه که می تواند بیانگر یک نتیجه ملموس و قابل تعمیم باشد، به دست آمده است.

نتایج حاصل از تحقیق

می توان نتایج کلی حاصل از پرسشنامه ها را این گونه برشمرد:

آشنایی دانشجویان با اقلیم و محیط و فرهنگ آثار مورد علاقه و دیدگاه و نحوه تفکر معمار مورد علاقه شان اندک است. در این شناخت و آشنایی اندک با معماری، کتاب و مجلات بیشترین درصد و رسانه های جمعی و دفاتر معماری کم ترین درصد را داشته اند. نقش اینترنت به اندازه نقش اساتید و حضور در محل و تجربه ی بی واسطه ناچیز بوده است. در شناخت معمار ایرانی نیز کتاب و مجلات بیشترین درصد و اینترنت، رسانه های جمعی و دفاتر معماری کم ترین درصد را داشته اند.

تصاویر بیش از سایر عوامل مورد توجه در کتاب ها و مجلاتند و به نوشتار بسیار محدود پرداخته می شود. بیشترین درصد توجه در کتاب ها و مجلات در درجه اول مجله "معمار" و پس از آن مجلات خارجی است.

معمار مورد علاقه ی دانشجویان بیشتر خارجی است در صورتی که آثار شناخته شده از وی بیشتر ۱ مورد است. اثر مورد علاقه ی دانشجویان نیز بیشتر خارجی است و جهات مورد نظر در آن تحت تاثیر اطلاعات رسانه ای است. (تکنولوژی در دانشگاه تهران و فرم در دانشگاه آزاد) ولی اثر مورد توجه در تجربه بی واسطه اکثر ایرانی است. یعنی دانشجویان بیشتر

دانشگاه آزاد اسلامی حدود ۱۲۰۰ نفر بود) این نظرخواهی از دانشجویان حاضر و مشغول به تحصیل انجام پذیرفت که به صورت تصادفی (در محیط دانشگاه) از کل جمعیت آنان انتخاب شده بودند.

در یک آزمون، پاسخ ۲۰ دانشجو به پرسشنامه اولیه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. با توجه به نواقص و نظرات پیشنهادی و نظرخواهی از متخصصین، فرم دوم پرسشنامه در قالب هیجده پرسش، تهیه شد.

طرح پرسش ها بر اساس شاخص ها و متغیرهای برگرفته از مباحث نظری و به خصوص از بحث تخصصی رسانه ها و معماری، انجام پذیرفت و نتایج حاصل از آن ها به صورت کمی دسته بندی شده و در قالب جداول و نمودارهایی ارایه گردید. در مورد پرسش های تستی، در این جداول درصدها، محاسبه و بررسی شده و نیز میانگین نتایج دو دانشگاه که می تواند بیانگر یک نتیجه ملموس و قابل تعمیم باشد، به دست آمده است.

مطالعه موردی دو دانشگاه تهران

در ادامه این پژوهش جهت دریافت اطلاعاتی معتبر در زمینه کیفیت و ابعاد تجربیات کنونی دانشجویان معماری در ایران و نتیجه گیری مناسب، نظریات دانشجویان دو دانشگاه در تهران (تهران و آزاد اسلامی (واحد مرکز)) که از طریق پرسشنامه جمع آوری گردیده اند، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

در پرسشنامه ها بر اساس مطالعات انجام شده و نظریات مطرح شده یعنی تغییر خواست و علاقه، صور اسطوره ای، فراواقع نمایی، تغییر دیدگاه ها و صمیمیت از راه دور، شاخص ها و زمینه هایی در معماری مشخص گردید. شامل:

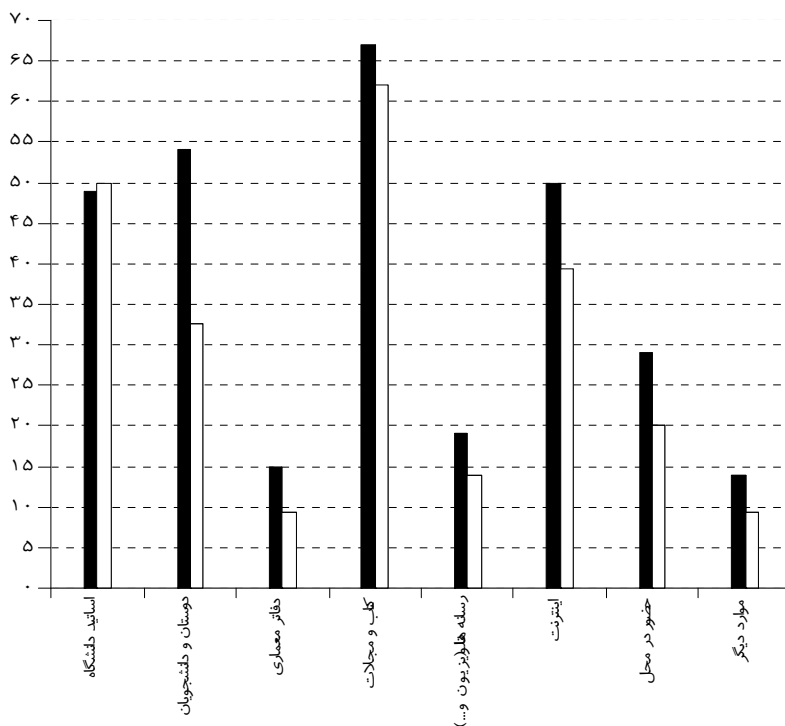
- طریق آشنایی با آثار معماری- معمار مورد علاقه و شناخت آثاری وی - آشنایی با اقلیم، محیط، فرهنگ، دیدگاه و نحوه تفکر معمار مورد علاقه- جهات مورد علاقه در معماری - معمار ایرانی مورد علاقه و طریق آشنایی با وی و آثارش- بهترین کتاب و مجلات و دلیل ارزیابی- اثر معماری مورد توجه در

رسانه ها به نسبت قابلیت ها و قدرت جهانی در ایران، بسیار ضعیف عمل می کنند.

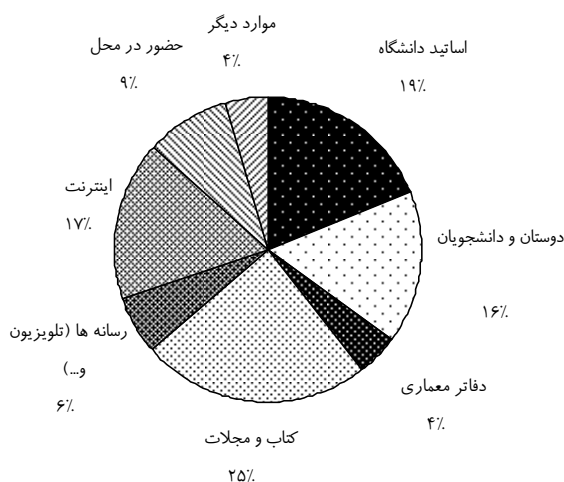
آثاری را که دوست می دارند، از نزدیک تجربه نکرده و در فضای آن قرار نگرفته اند.

بیشترین درصد کمبود در آموزش برای دانشجویان، در دفاتر معماری، رسانه های جمعی و اساتید است. چرا که

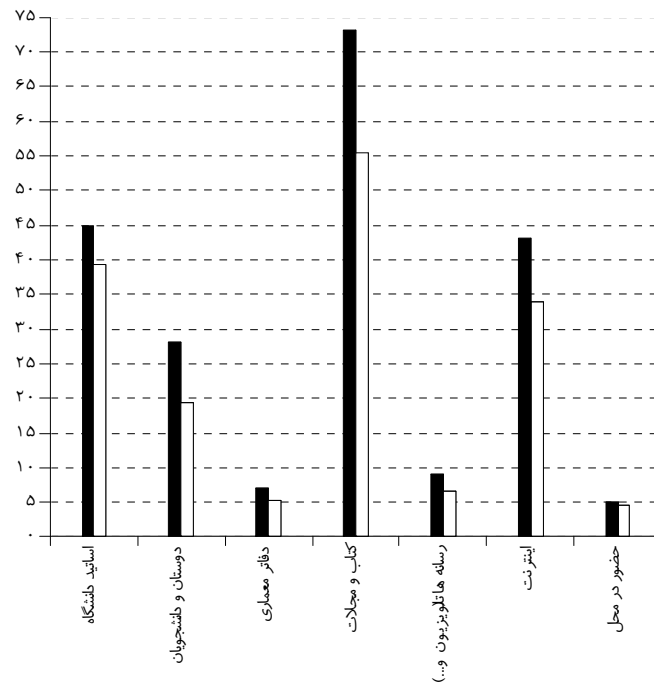
نمودار یافته های حاصل از پرسشنامه ها

نمودار ۳- در صد انتخابی دانشجویان برای شیوه آشنایی با آثار معماری در دو دانشگاه- تهران ■ آزاد □

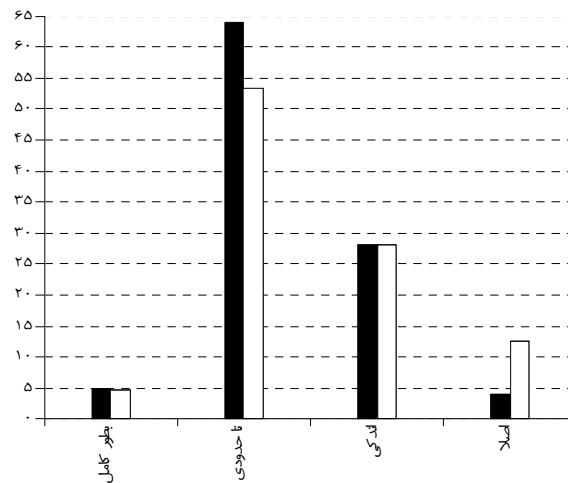

نمودار ۴- در صد میانگین دو دانشگاه برای شیوه آشنایی دانشجویان با آثار معماری

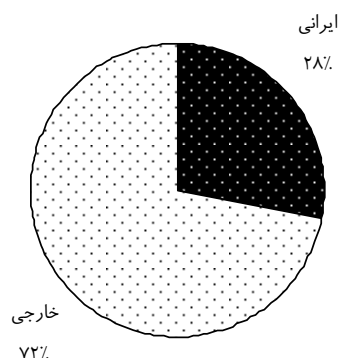

نمودار ۵- در صد شیوه آشنایی دانشجویان با دیدگاه و نحوه تفکر معمار مورد علاقه و اقلیم و فرهنگ اثر در دو دانشگاه -

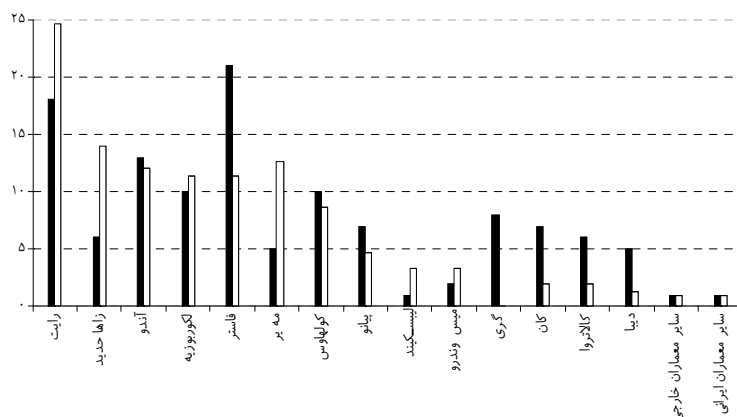
تهران ■ آزاد □

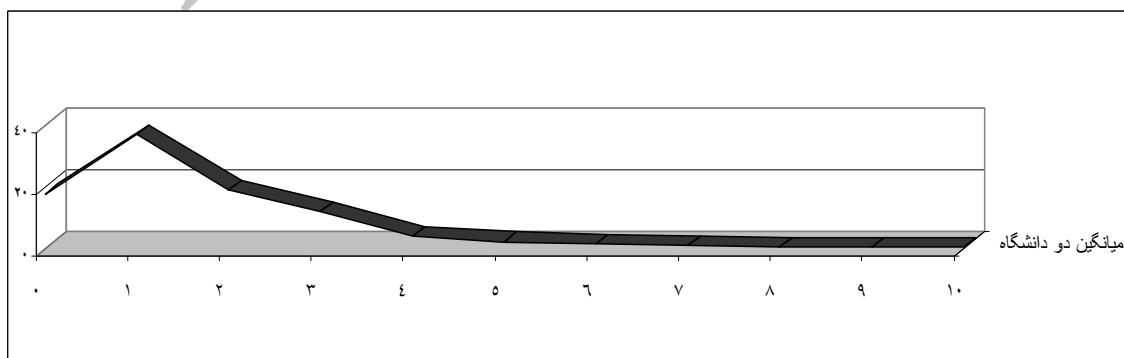
نمودار ۶- در صد آشنایی دانشجویان با اقلیم و محیط و فرهنگ آثار مورد علاقه و مقایسه دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

نمودار ۷- میانگین در صد معماران مورد علاقه دو دانشگاه

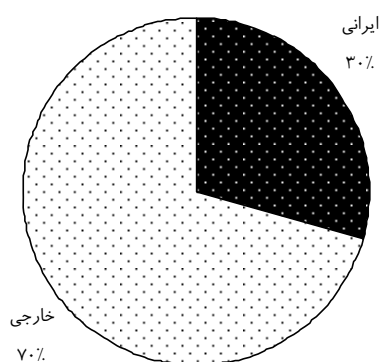

نمودار ۸- در صد انتخاب معماران مورد علاقه (بالاتر از ۱٪) دانشجویان در دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

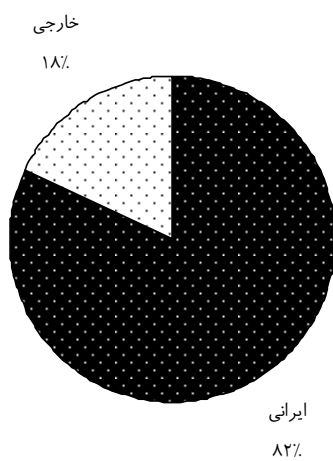

نمودار ۹- در صد میانگین تعداد آثار شناخته شده از معمار مورد علاقه دانشجویان

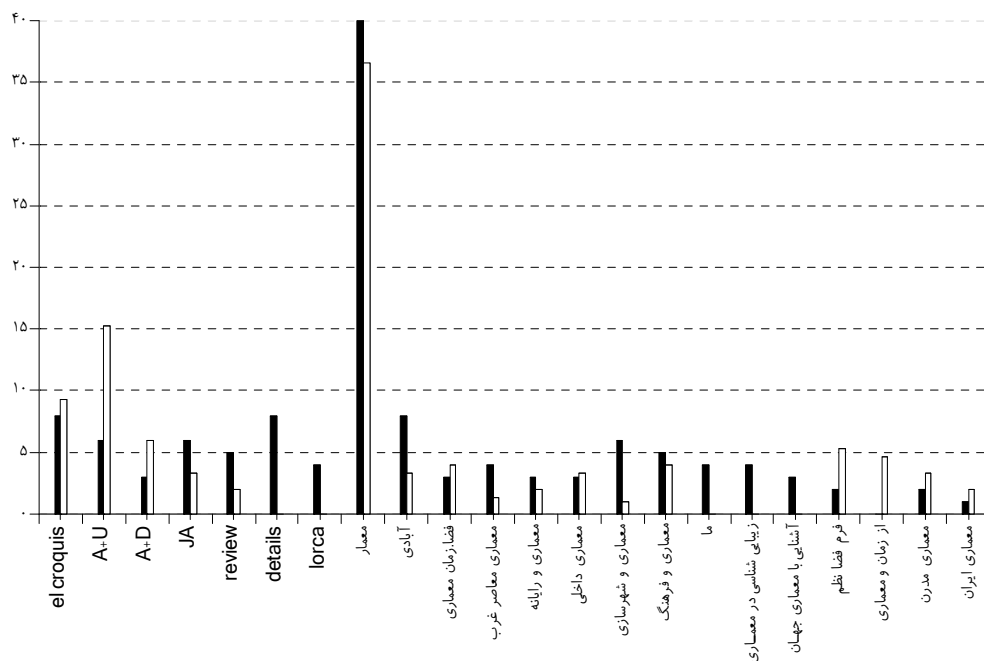

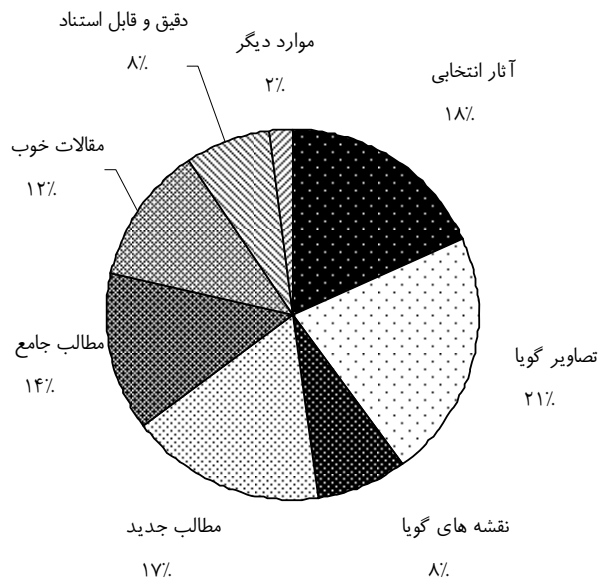
نمودار ۱۰- در صد میانگین آثار معماری مورد علاقه دانشجویان

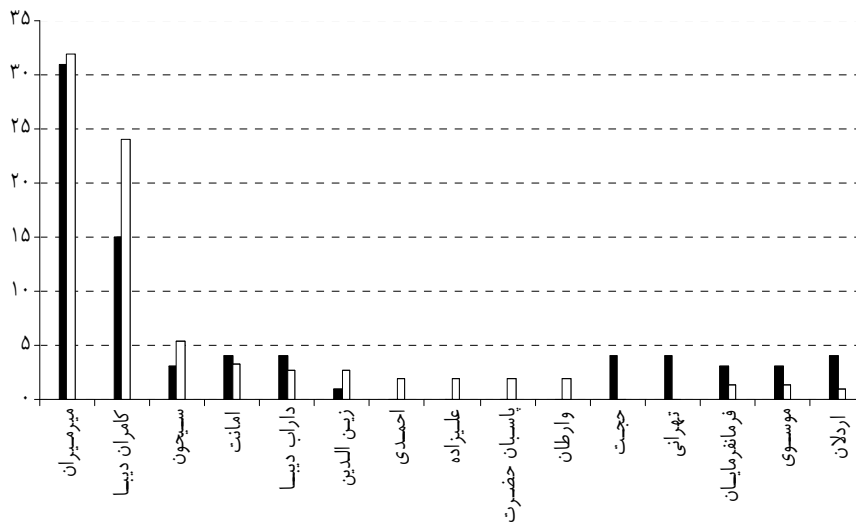
نمودار ۱۱- در صد میانگین فضای مورد علاقه در تجربه بی واسطه

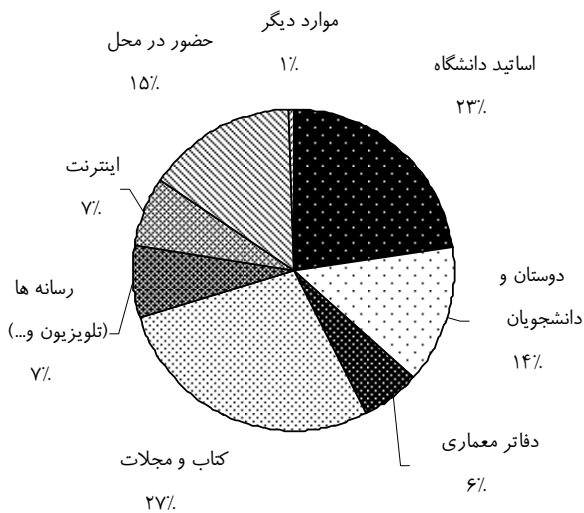
نمودار ۱۲- در صد کتاب ها و مجلات منتخب (بالاتر از ۱) دانشجویان در دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

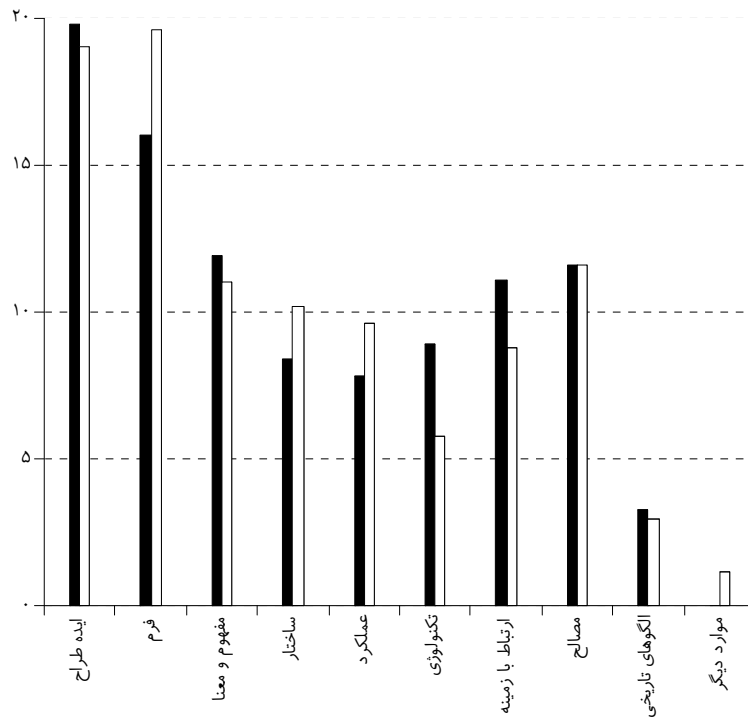
نمودار ۱۳- در صد میانگین موارد مورد توجه در انتخاب کتاب ها و مجلات

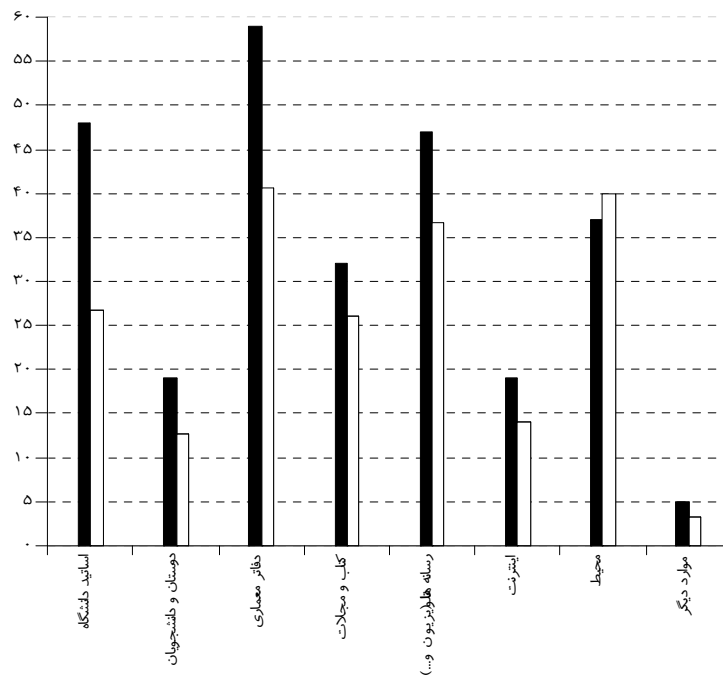
نمودار ۱۴- در صد معمار مورد علاقه ایرانی (بیشتر از ۱٪) توسط دانشجویان در دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

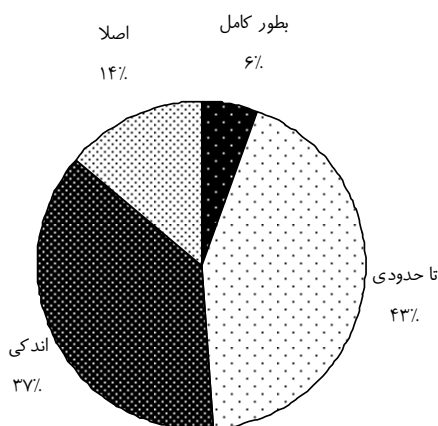
نمودار ۱۵- در صد میانگین شیوه آشنایی با معمار مورد علاقه ایرانی (بیشتر از ۱٪)

نمودار ۱۶- جهات مورد علاقه در آثار معماری در دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

نمودار ۱۷- در صد کمبود در شیوه های دریافت مطالب توسط دانشجویان در دو دانشگاه - تهران ■ آزاد □

نمودار ۱۸- در صد میانگین پرداختن به مطالب نوشتاری توسط دانشجویان دو دانشگاه

نتایج و پیشنهادها

این نتایج کمابیش قابل تعمیم در سیستم آموزشی ایران است و می توان گفت امروزه رسانه با سرعت، کاهش هزینه، قابلیت شکستن و درنوردیدن مرزهای زمانی و مکانی و جذابیت های ناشی از آن و ... عامل عمده کسب تجربه دانشجویان گردیده و تبعاً در قالب ویژگی رسانه ها چون سلطه، اسطوره سازی، صمیمیت از راه دور و... بر دانشجویان تاثیرگذار است. این گونه از تجربه چنان گسترده شده که دیگر دانشجویان تنها با ورق زدن کتاب یا نشستن مقابل صفحه کامپیوتر، به شناخت معماری می رسند. دیگر تجربه فضایی، به طراحی فضا نمی انجامد و قابلیت ها و معضلات محیطی، با طراحی پیوند نمی خورد. این شاید دلیل عمده ای در ضعف معماری جوان ایران باشد که می توان با دقت و وسعت بیشتر به آن پرداخته و راهکارهایی را در این ارتباط ارائه داد. در این صورت این نتیجه می تواند به بررسی گسترده تر در بهره وری از رسانه و ترکیب متناسب و هماهنگ تجربه بی واسطه و باواسطه، منتج شود. مانند:

- تجهیز دانشگاه ها با رسانه های گوناگون و کلاس های تخصصی برای آشنایی با هر رسانه و نظام های حاکم بر آن.

بر این اساس می توان دریافت که در ایران امروز بسیاری از خواست ها و علایق دانشجویان معماری، تحت تاثیر و در محدوده تجربه حاصل از رسانه هاست، چنان که اگر شیوه کسب تجربه تغییر کند یعنی تجربه به طریق مستقیم حاصل گردد، ساختار شناخت و علایق تغییر می پذیرد.

باوجود این تاثیرات، از طرفی معماری حضور ضعیفی در عرصه رسانه ها داشته و این حضور با نیاز کاربران هماهنگی ندارد در صورتی که مجلات و کتاب های ایرانی در صورت آشنایی با نیازهای دانشجویان (به دلیل فارسی زبان بودن آن ها) می توانند بسیار مفیدتر و عمیق تر مورد استفاده قرار گیرند. همچنین دانشجویان می توانند از طریق رسانه هایی چون کتاب، رادیو و تلویزیون، شبکه جهانی اینترنت و... در چرخه جهانی وارد شوند. از طرف دیگر شناخت بسیاری از دانشجویان معماری از دانش جهانی بسیار سطحی و ظاهری است و به دلیل عدم احاطه به زبان و نظام های نمادین هر رسانه، دریافت مطالب همراه با معرفت و بینش کافی نمی باشد و رفع این معضل مستلزم شناخت عمیق ویژگی های ذاتی هر رسانه و روند درونی شدن اطلاعات است. در این زمینه کسب تجربه مستقیم و محیطی نیز می تواند بسیار مفید واقع گردد.

۵. محسنیان راد، مهدی (۱۳۸۴)؛ ارتباط شناسی (ارتباطات انسانی میان فردی، گروهی و جمعی)؛ چاپ ششم، تهران: سروش
6. <http://www.HaroldLasswellatAllExperts.htm>-2006
7. <http://www.CommunicationTheory.htm> - 2006
8. <http://www.GeorgeGerbnerbios.htm> - 2006
9. <http://www.CommunicationModel.htm>- 2006
10. <http://www.globalisationofculture.htm>-2006
۱۱. اینگلیس، فرد (۱۳۷۷)؛ نظریه رسانه ها؛ ترجمه محمود حقیقت کاشانی، تهران: مرکز تحقیقات، مطالعات و سنجش برنامه ای صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران
۱۲. براون، استوارت و دایان کالینسون و رابرت ویلکینسون (۱۳۸۲)؛ صد فیلسوف قرن بیستم؛ ترجمه عبدالرضا سالار بهزادی، تهران: ققنوس
13. Taylor, Lisa. Willis, Andre (1999), *Media Studies: texts, institutions and audiences*, Great Britain: Blackwell
14. <http://www.McluhanforeseesGlobalVillage.htm>- 2006
15. Mcluhan, Marshall (1964), *Understanding media : the extensions of man*, New Yourk:penguin
۱۶. لوترنزه، سیلور و ژان بودریار (۱۳۸۴)؛ فوکو را فراموش کن، بودریار را فراموش کن؛ ترجمه پیام یزدانجو، چاپ سوم، تهران: مرکز
17. [Http://www.MobiusBaudrillardSimulationvsReality.htm](http://www.MobiusBaudrillardSimulationvsReality.htm)-2006
۱۸. گیدنز، آنتونی (۱۳۸۳)؛ تجدد و تشخیص: جامعه و هویت شخصی در عصر جدید؛ ترجمه ناصر موفقیان، چاپ سوم، تهران: نی
- تمارینی جهت پرورش مهارت های ذهنی از طریق رسانه ها، به عنوان مکمل های درسی دانشجویان
- تجربه ی فضایی و محیطی معماری، در شرایط گوناگون جغرافیایی و اقلیمی.
- دریافت ایده و اطلاعات از محیط به صورت هدایت شده توسط اساتید و ایجاد کلاس های درس محیطی.
- وارد کردن مفاهیم، دانش و فرهنگ ملی و قومی در رسانه ها با استفاده از کارشناسی لازم و نظرات متخصصین.
- استفاده از رسانه (تجربه با واسطه) به عنوان شکننده مرز زمانی و مکانی در کسب تجربه بی واسطه و افزایش سفرهای داخلی و خارجی دانشجویان. (ترکیب تجربه بی واسطه و با واسطه)
- ایجاد روابط بینامتنی و بینافرهنگی بین دانشجویان دانشگاه ها در ایران و خارج از ایران، با استفاده از سایت ها، نشریات دانشجویی و ... و کمک به درونی کردن اطلاعات کسب شده.
- آموزش تخصصی شیوه های به کارگیری هر رسانه و دانش های مرتبط مانند نشانه شناسی برای اساتید

منابع

۱. نوربرگ شولتز، کریستیان (۱۳۸۲)؛ گزینه ای از معماری: معنا و مکان؛ ترجمه ویدا نوروز برازجانی، تهران: جان و جهان
۲. دی-ویمر، راجر و جوزف آر. دومینیک (۱۳۸۴)؛ تحقیق در رسانه های جمعی؛ ترجمه کاووس سید امامی، تهران: سروش
۳. وارد، گلن (۱۳۸۳)؛ پست مدرنیسم؛ ترجمه قادر فخر نجبری و ابودر کرمی، تهران: ماهی
۴. اولسون، دیوید (۱۳۷۶)؛ رسانه ها و نمادها: صورت های بیان، ارتباط و آموزش؛ ترجمه محبوبه مهاجر، تهران: سروش

۱۹. تامپسون، جان بروکشایر(۱۳۷۹)؛ رسانه ها و نوگرایی: نظریه اجتماعی درباره رسانه ها؛ ترجمه علی ایثاری کسمایی، تهران: موسسه ایران
۲۰. فانی، کامران (۱۳۷۹) ؛ « چاپ و نشر کتاب در ایران»؛ ایران و مدرنیته، تهران:گفتار
۲۱. جهاننگلو، رامین (۱۳۸۴)؛ بین گذشته و آینده، تهران: نی
۲۲. شایگان، داریوش و رامین جهاننگلو (۱۳۷۶) ؛ زیر آسمانهای جهان؛ ترجمه نازی عظیمیا، چاپ سوم، تهران: فرزانه
۲۳. کریمی، فریبرز(۱۳۸۴) « فضای آموزش معماری، معیارهای انتخاب»؛ مجموعه مقالات دومین همایش آموزش معماری؛ (به کوشش) امیر سعید محمودی؛ تهران؛ دانشگاه تهران

Archive of SID